

Individualizētās mūzikas terapijas izvērtēšanas profila datu ievākšanas procedūras izstrāde un aprobācija 8 – 11 gadus veciem praktiski veselīgiem bērniem

Darba zinātniskais vadītājs:

Jelena Koļesņikova
Dr.psych.

Konsultanti:

Jana Duhovska
Mg.art., Mg.sc.sal.
Sanita Šuriņa
Mag.Paed., Mg.sc.sal.

Darba autores:

Grieta Pīrāga
Laura Kudreņicka

Aktualitāte

Pēdējā desmitgadē liela uzmanība tiek pievērsta izvērtēšanas instrumentu un izvērtēšanas procedūras attīstībai mūzikas terapijā (*Waldon et al.*, 2018).

Eiropas Mūzikas Terapijas konfederācija šobrīd veido rekomendētu izvērtēšanas instrumentu sarakstu (EMTC, n.d).

Latvijā līdz šim ir veikts viens pētījums par izmantotajiem izvērtēšanas instrumentiem (Valaine, 2018).

Izvērtēšana mūzikas terapijā tiek veikta ar dažādiem izvērtēšanas instrumentiem (*Gregory*, 2000; *Sabbatella*, 2004; *Snow, D'Amico*, 2009 ; *Jacobsen*, 2012; *Waldon et al.*, 2018).

Tikai daži no izvērtēšanas instrumentiem ir noturīgi un valīdi (*Jacobsen*, 2012; *Waldon et al.*, 2018), kā arī detalizēti aprakstīti (*Snow & D'Amico*, 2009; *Waldon et al.*, 2018).

Nepieciešami izvērtēšanas instrumenti mūzikas terapijā, kas nodrošinātu iespēju rezultātus interpretēt un izmantot standartizētā veidā (*Waldon et al.*, 2018).

Pētījuma mērķis, uzdevumi un jautājumi

MĒRĶIS

- **veikt Individualizētās mūzikas terapijas izvērtēšanas profila datu ievākšanas procedūras izstrādi un aprobāciju 8 – 11 gadus vecu praktiski veselu bērnu funkcionēšanas izvērtēšanai**

UZDEVUMI:

- noskaidrot mūzikas terapijas ekspertu viedokli par IMTIP funkcionēšanas skalu prasmju atbilstību Latvijas kultūrvidei un vecumposmam;
- izstrādāt datu ievākšanas procedūru IMTIP funkcionēšanas skalām;
- noskaidrot mūzikas terapijas ekspertu vērtējumu saskaņotību pēc iegūtajiem satura validitātes indeksiem par procedūras atbilstību IMTIP funkcionēšanas skalām.

JAUTĀJUMI:

- kādi ir mūzikas terapijas ekspertu viedokļi par IMTIP funkcionēšanas skalu prasmju atbilstību Latvijas kultūrvidei un vecumposmam?
- kāda ir datu ievākšanas procedūra funkcionēšanas skalām?
- vai ir saskaņoti trīs mūzikas terapijas ekspertu vērtējumi pēc iegūtajiem satura validitātes indeksiem par IMTIP funkcionēšanas skalu procedūras atbilstību?

Individualizētās mūzikas terapijas izvērtēšanas profils (*Individualized Music Therapy Assessment Profile, IMTAP*; turpmāk IMTIP, *Baxter et al.*, 2007)

- Visaptverošs mūzikas terapijas izvērtēšanas instruments
- Nodrošina holistisku skatījumu
- Pielietojams bērniem no 18 mēnešiem līdz 19 gadiem
- 10 funkcionēšanas jomas: lielā motorika, sīkā motorika, oromotorika, sensorā funkcionēšana, receptīvās komunikācija – dzirdes uztveres, ekspresīvā komunikācija, kognitīvās funkcionēšana, emocionālā funkcionēšana, sociālā funkcionēšana un muzikalitāte (*Baxter et al.*, 2007)

Metode

IMTIP emocionālās funkcionēšanas jomas apakšjomas, prasmes un to skaidrojumi (piemērs)

A. Pamatprasmes	
<i>I Demonstrē plašu emociju amplitūdu.</i>	Klienta izturēšanās ir adekvāti enerģiska, emocijas nav blāvas vai ierobežotas. Klients izmanto mīmiku, ķermeņa valodu, mainīgu balss tembru.
<i>II Demonstrē atbilstošas emocijas.</i>	Klients izmanto mīmiku, ķermeņa valodu un balss tembru, kas ir piemēroti emociju izpausmei konkrētā situācijā. Tas nenozīmē, ka klients pauž tikai pozitīvas emocijas.
B. Emociju diferenciācija/ izpaušana	
<i>I Pauž situācijai atbilstošas emocijas.</i>	Klients pauž savas jūtas un garastāvokli verbāli, neverbāli vai muzikālā formā atbilstoši situācijai.
<i>II Pauž emocijas, izmantojot mūzikas instrumentus.</i>	Klients pauž savas emocijas, izmantojot tādus muzikālos izteiksmes līdzekļus kā ritms, tembris, dinamika u.c.
<i>III Pauž emocijas verbāli.</i>	Klients pauž savas emocijas verbāli.

Ekspertu aptaujas anketa aktivitāšu novērtēšanai (piemērs)

Nr.p.k.	Aktivitāte	Aktivitātes apraksts	Prasmes	Neatklāj	Dāleji atklāj	Atklāj	Komentāri
2.	<i>Sasveicināšanās dziesma</i>	1. Dziesma, kas tiek pavadīta ar kokli. Terapeits nodzied dziesmu, pavadot sevi uz kokles. Dziesmā tiek minēts bērna vārds.	Sociālā joma: A I – atsaucas uz savu vārdu				
			Sociālā joma: F I – tolerē tiešu vēršanos aktivitātes ietvaros				
			Ekspresīvā komunikācija: A II – komunicē bez frustrācijas				
			Muzikalitātes joma: A I – reaģē uz mūziku				
			Muzikalitātes joma: A II – izrāda patiku pret mūziku				
			Muzikalitātes joma: B III un sensorās funkcionēšanas joma: B II – neapzināti kustina ķermeni mūzikas ritmā				
			Muzikalitātes joma: A X - reaģē uz muzikālu stimulu				

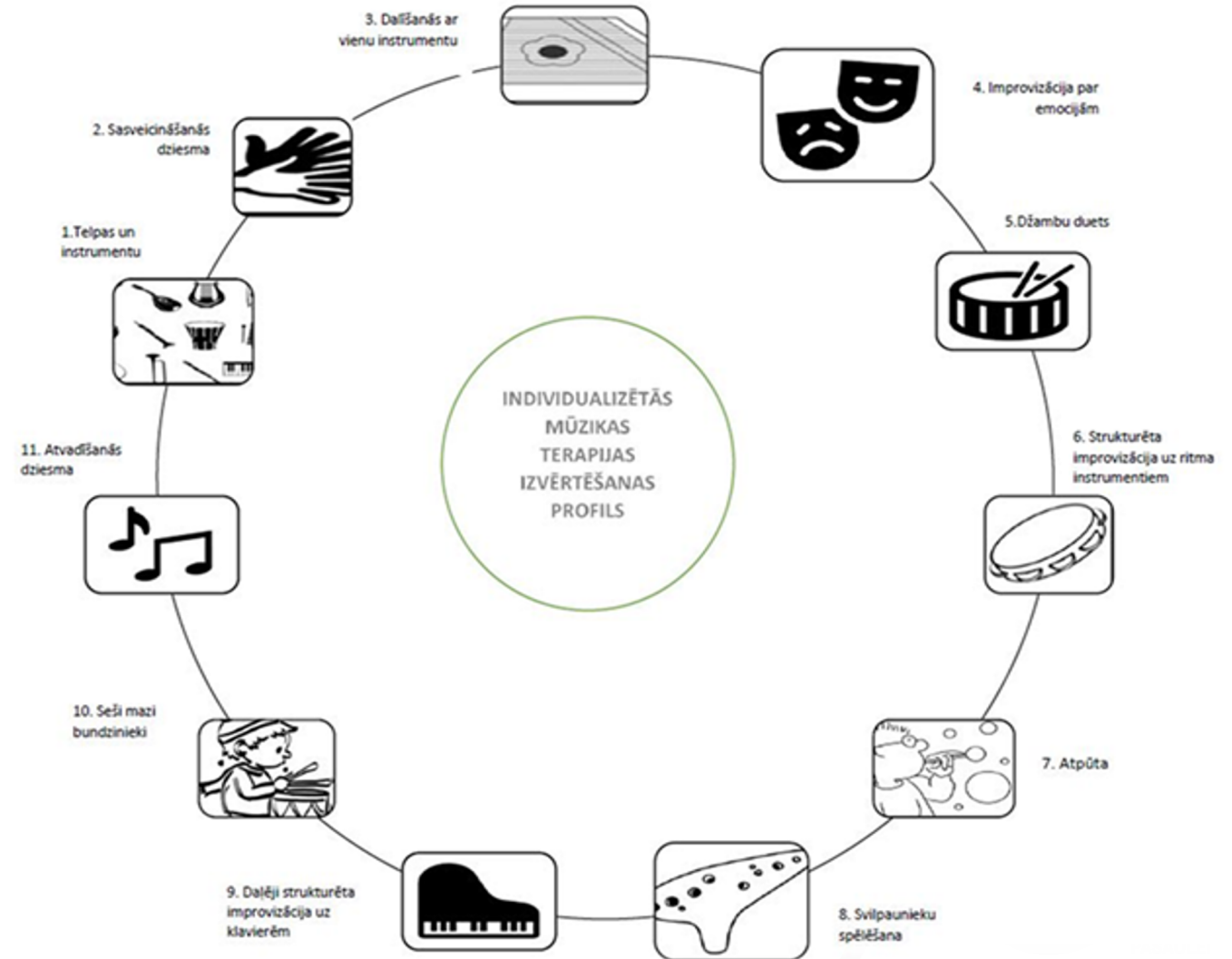
Rezultāti (1)

1. Tika noskaidrots ekspertu viedoklis par atbilstību kultūrvidei un secināts, ka prasmju skaidrojumos nepieciešams paskaidrot vairākus mūzikā izmantotos terminus, mainīti neprecīzos tulkojums, kā arī pielāgot mūzikas instrumentus, ja iespējams.
2. Tika noskaidrots ekspertu viedoklis par atbilstību vecumposmam (8-11 gadi) un secināts, ka nepieciešams izslēgt prasmes, kas neatbilst minētajam vecumposmam un praktiski veseliem bērniem.

Rezultāti (2)

3. Tika izstrādāta datu ievākšanas procedūra, kas vienā izvērtēšanas sesijā pārbauda 276 prasmes no 10 funkcionēšanas jomām.

Datu ievākšanas procedūra

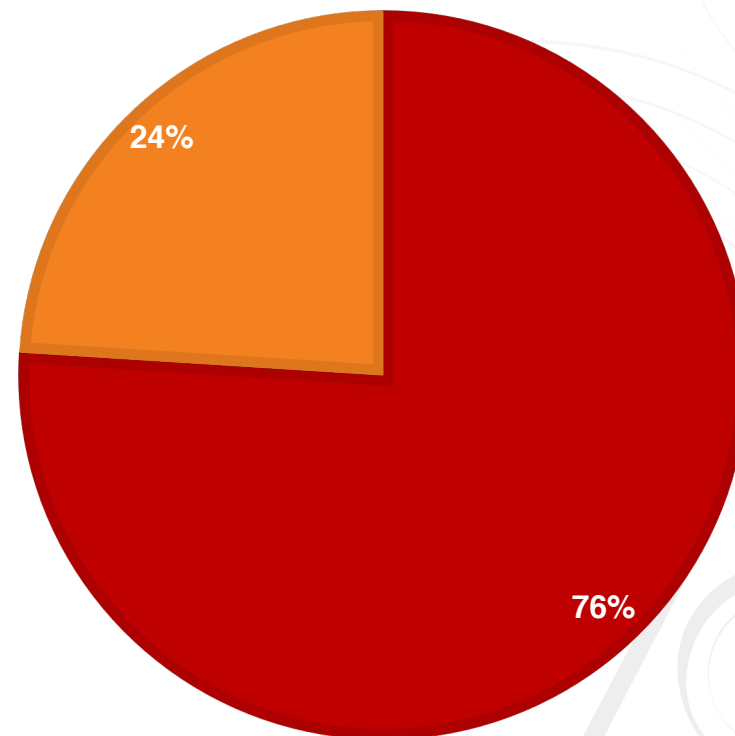

Rezultāti (3)

4. Nepieciešams pārstrādāt/uzlabot piedāvātās aktivitātes 24 % jeb 65 prasmju pārbaudei.

EKSPERTU VĒRTĒJUMU SASKAŅOTĪBA (PROCENTI)

■ SVI>0,78 ■ SVI<0.78

Pētījuma ierobežojumi

1. Mazs dalībnieku skaits;
2. Laika ierobežojumi (gan pētījuma veikšanai, gan procedūras realizācijai);
3. Pētījumu izstrādāja un veica darba autore;
4. Nepietiekama uzdevumu un instrukciju aprobācija;
5. Nepietiekama neatkarīgo vērtētāju apmācība;
6. Atšķirīga mūzikas terapijas ekspertu atsaucība.

Rekomendācijas

1. Izstrādāt kritērijus katrai pārbaudāmajai prasmei;
2. Veikt atkārtotu prasmju selekciju 8 – 11 gadus vecu bērnu izvērtēšanas sesijai;
3. Pārstrādāt aktivitātes, kuras nepieciešams uzlabot;
4. Detalizēti pārzināt izvērtēšanas sesijas procedūru un vadīšanu;
5. Izvērtēšanas procesu veikt divās līdz trīs izvērtēšanas sesijās;
6. Pārbaudīt uzlaboto datu ievākšanas procedūru lielākai izlasei;
7. Procedūras pārbaudi veikt neatkarīgiem pētniekiem;
8. Attīstot un uzlabojot IMTIP, iespējams pievienot un lietot tajā paredzēto datorprogrammu;
9. Informēt mūzikas terapeitus Latvijā.

legūto rezultātu praktisks pielietojums

1. Veikts un precizēts desmit funkcionēšanas skalu tulkojums;
2. Izstrādāta IMTIP datu ievākšanas procedūra;
3. Ir iespēja veikt 8 – 11 gadu veca bērna izvērtēšanu vienā sesijā, pārbaudot 276 prasmes;
4. Detalizēti aprakstīta datu ievākšanas procedūra un instrukcijas;
5. Izstrādāts un piedāvāts nepieciešamo materiālu saraksts (t.sk. notis);
6. Apkopoti mūzikas terapijas ekspertu komentāri un ieteikumi procedūras aktivitāšu pilnveidošanai un uzlabošanai turpmākiem pētījumiem.

Izmantotā literatūra

Baxter, H. (Ed.). (2007). *The Individualized Music Therapy Assessment Profile*. Jessica Kingsley Publishers

International music therapy assessment consortium. (n.d.). The purpose of IMTAC. Music therapy website <https://www.musictherapy.aau.dk/imtac/about/>

Jacobsen, S. L. (2012). *Music Therapy Assessment and Development of Parental Competences in Families where Children Have Experienced Emotional Neglect: An Investigation of the Reliability and Validity of the Tool, Assessment of Parenting Competencies (APC)* [Doctoral dissertation, Aalborg Universitet].

Sabbatella, P. E. (2004). Evaluation in Music Therapy : An Overview from Literature and Clinical Practice. *Music Therapy Today*, V(1), 1–32.

Snow, S., D'Amico, M. (2009) *Assessment in the creative arts therapies: defining and adapting assessment tools for adults with developmental disabilities*. Charles Thomas Publishers

Valaine, L. (2018). *Mākslā balstītu iz (no) vērtēšanas instrumentu pielietojums mūzikas terapeitu praksē Latvijā*. [Maģistra darbs, Liepājas Universitāte].

Waldon, E., Lindahl, S., Sculz Gattino, G. & Wheeler, B. L. (2018). *Music Therapy Assessment: Theory, Research, and Application*. Jessica Kingsley Publishers.

Paldies par uzmanību!

